Nou paradigma energètic · ciutadania · administracions · transició energètica renovable

Manel Ferri Tomàs

Patrono de la Fundación Renovables

FUNDACIÓN RENOVABLES

Viladecans 7 d’octubre 2026

Punt de partida: un nou model energètic

El document parteix d'un consens científic i tècnic: per frenar l'escalfament global i abordar l'adaptació i la mitigació de l'emergència climàtica, cal abandonar l'energia basada en combustibles fòssils i implantar un model renovable i descarbonitzat.

Canvi disruptiu

Substituir progressivament els combustibles fòssils per energia renovable.

Descarbonització

Electrificar usos i reduir les emissions associades al sistema energètic.

Nou paradigma

Fer el sistema més distribuït, accessible i vinculat a la ciutadania.

1r bloc · Com ha de ser el nou paradigma energètic?

Universal i accessible per a tota la ciutadania; qüestionament del model centralitzat i vertical de les grans energètiques.

Reivindicacions fonamentals

ELECTRIFICAT

Més usos finals coberts amb electricitat neta.

DESCENTRALITZAT

Generació i gestió més properes als llocs de consum.

DEMOCRATITZAT

En mans de la ciutadania i lluny de lògiques extractivistes.

RENOVABLE I AUTÒCTON

Alimentat amb recursos renovables propis.

Referències FR: Declaració de principis · Infografia "contracte social de l'energia" · Del xoc fòssil a la sobirania energètica

L'accés universal i democràtic a l'energia

L'energia, de manera semblant a l'aigua, és font de vida

Distribució del consum mitjà d'energia en una llar espanyola, en percentatges: il·luminació, electrodomèstics, calefacció, aigua calenta sanitària (ACS).

Consum a les llars espanyoles per usos (IDAE 2014)

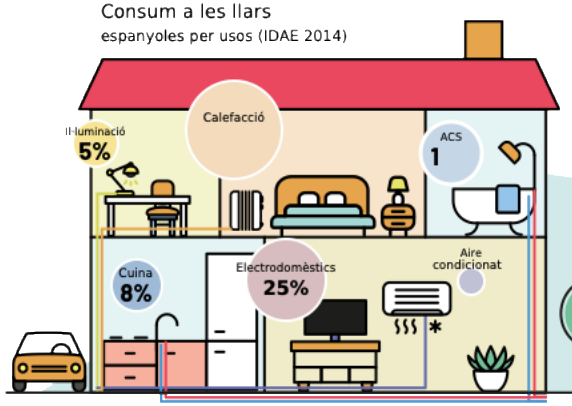

Els diferents recursos energètics

a què tenim accés ens proporcionen il·luminació, calor, fred, moviment, connectivitat..., gràcies als electrodomèstics i a les tecnologies que ens acompanyen.

La demanda d'energia no ha deixat d'augmentar en les darreres dècades

Consum d'energia final a Espanya el 1990

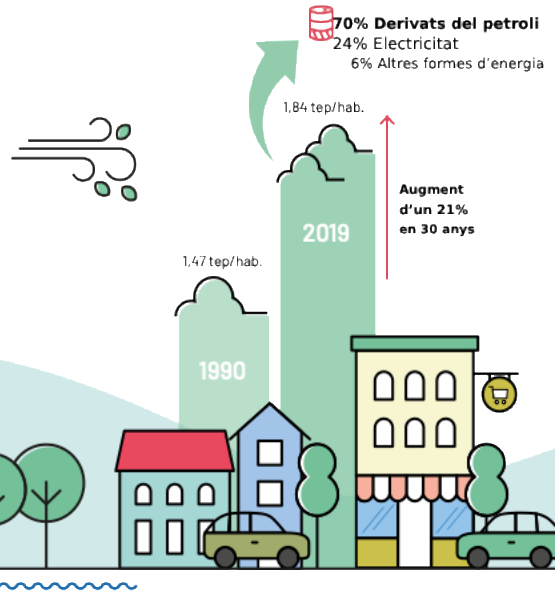

Som tan dependents de l'energia

que la seva manca col·lapsaria l'activitat humana i el sistema econòmic a escala global.

El sector del transport depèn gairebé totalment dels derivats del petroli.

El transport ja és el principal consumidor d'energia

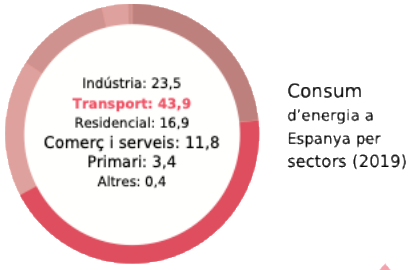

Consum d'energia a Espanya per sectors (2019)

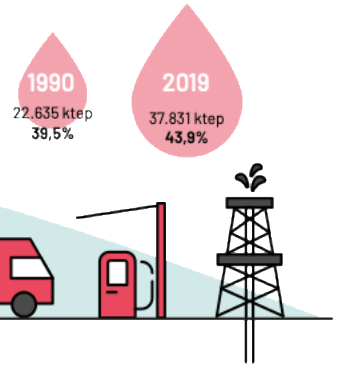

El consum per al transport i la mobilitat

és el que més ha augmentat, a causa de l'increment del nombre de desplaçaments i de les distàncies cada vegada més grans que es recorren.

Fem servir l'automòbil per anar i tornar de la feina, als llocs d'oci i descans, als centres comercials...

L'accés seria universal i democràtic

si totes les persones poguessin disposar d'energia per cuinar i tenir aigua calenta i calefacció als seus habitatges.

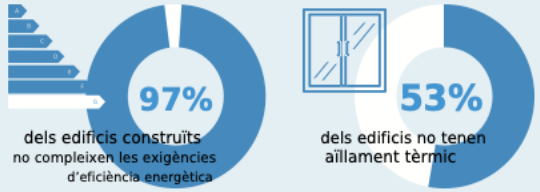

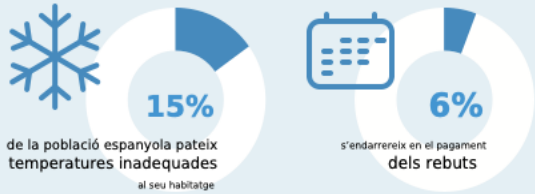

No disposar de prou recursos econòmics per tenir un mínim confort energètic a casa provoca un estat de pobresa energètica que acaba afectant el benestar i la salut de qui la pateix.

FUNDACIÓN RENOVABLES

Les fonts renovables i l'electrificació de la demanda

El consum mundial d'energia continua augmentant...

Espanya és un dels països més vulnerables a la crisi climàtica. Les emissions han augmentat un 18% entre 1990 i 2020, mentre que a la Unió Europea (UE) s'han reduït un 20%.

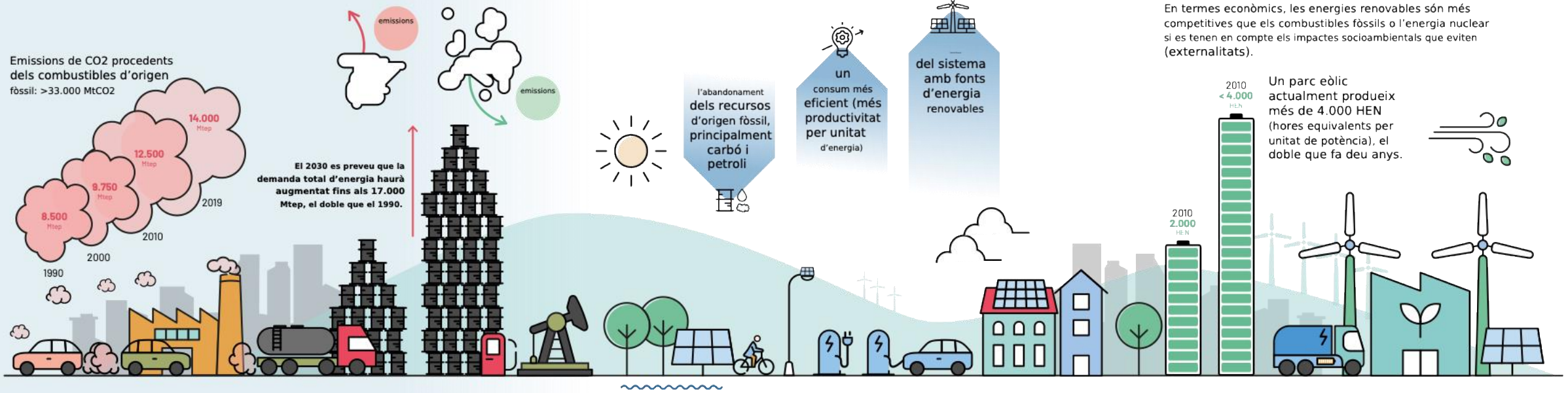

Per reduir les emissions de GEH i els impactes sobre el clima cal una transició energètica basada en:

En termes econòmics, les energies renovables són més competitives que els combustibles fòssils o l'energia nuclear si es tenen en compte els impactes socioambientals que eviten (externalitats).

Per complir els objectius climàtics de la UE per al 2030 i el 2050, el futur ha de ser renovable.

Els combustibles d'origen fòssil —carbó, petroli i gas natural— satisfan gran part de la demanda (80%) i són la principal font de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH).

Les energies eòlica i fotovoltaica —a més de la hidràulica— són les grans apostes pel seu gran potencial de generació i pels avenços tecnològics introduïts, que han permès reduir els costos de producció.

El transport i la indústria són els sectors en què més urgeix l'electrificació i la introducció de nous combustibles renovables.
El transport depèn del petroli en més d'un 98%!

FUNDACIÓN RENOVABLES

La transparència del sistema de preus i la fiscalitat

L'energia és un
bé bàsic,
l'accés ha de ser
universal i democràtic
i la transició energètica ha de ser
equitativa,
per tant,

els preus, les **tarifes i la fiscalitat** aplicades han de ser transparents, **justos i reals.**

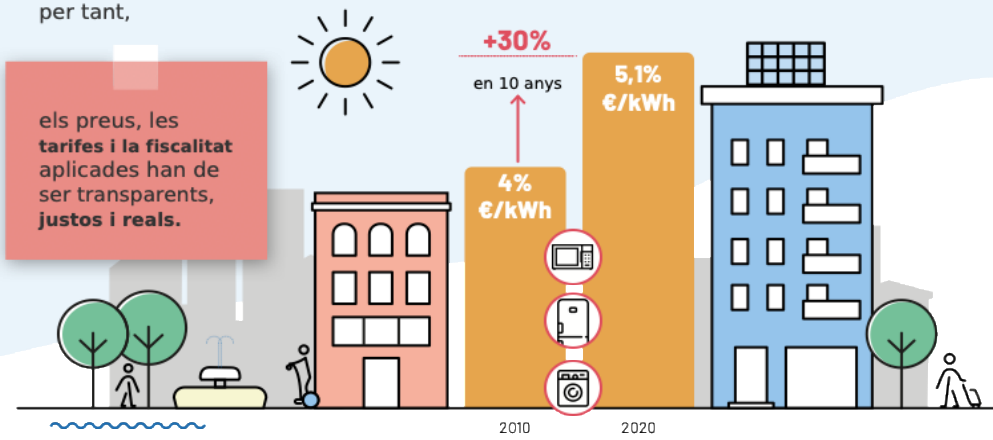

Durant els darrers deu anys, cobrir les
necessitats energètiques a
l'habitatge ha suposat passar de destinar-hi un 4% dels ingressos familiars a un 5,1%, de mitjana, la qual cosa implica un augment del 30%.

Una factura amb preus transparents

INFORMACIÓ CLARA...

Per tenir més capacitat d'actuació sobre el consum cal disposar d'informació sobre tots els components que configuren el preu de l'electricitat.

...PER AL CONSUM RESPONSABLE

La part fixa, anomenada regulada, ha de passar a ser variable i reflectir clarament el preu del servei prestat a les persones consumidores.

Pes de la part fixa de la factura (abans d'impostos) en diferents països europeus per a un consumidor domèstic.

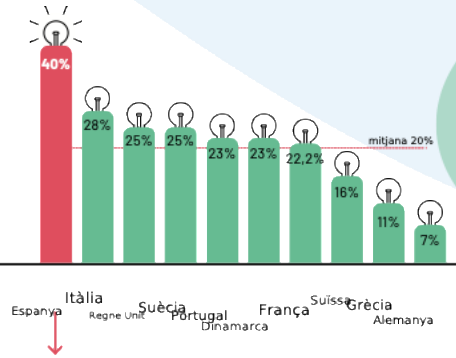

L'increment de la part fixa de la factura
elèctrica ha estat del 155% en els darrers quinze anys.

El senyal de preu

La manca de transparència en la fixació de preus i la pujada contínua de l'electricitat fan perdre la confiança de **les persones consumidores en el sector energètic.**

És difícil demanar un comportament responsable si no hi ha una indicació clara i real, tant del preu de l'energia com de la possibilitat d'accedir a ofertes més econòmiques.

Un dels elements fonamentals en la regulació de la política energètica és, per tant, aquest senyal de preu amb què l'Administració i el sector mostrin la voluntat d'actuar de manera transparent i, d'aquesta manera:

- incentivar l'aplicació de mesures d'estalvi i d'eficiència,
- afavorir l'autoconsum,
- protegir el conjunt de les persones consumidores i, en especial, els col·lectius més vulnerables.

FUNDACIÓN RENOVABLES

La participació activa de la ciutadania

Generar l'energia pròpia de manera neta i eficient proporciona una nova percepció d'aquest recurs, més propera i menys abstracta.

Entendre el funcionament d'una instal·lació i el consum dels electrodomèstics permet incorporar hàbits de comportament més sostenibles.

El rol de la ciutadania canvia profundament amb la transició energètica

Deixem de ser agents passius

que rebem i paguem les factures de les companyies energètiques (és a dir, actuem només com a consumidors i consumidores)...

...per convertir-nos en agents actius

que gestionem el consum (gestors energètics) i, fins i tot, podem generar la nostra pròpia energia i esdevenir part de la xarxa de distribució per compartir excedents (productors).

La ciutadania ens convertim en productors d'energia

L'autoconsum compartit

s'adreça a qui viu al mateix bloc d'habitatges i vol cobrir part de la seva demanda energètica amb una instal·lació renovable.

Les comunitats energètiques són

instal·lacions a les quals les persones més properes es poden adherir (ciutadania, organitzacions, empreses, administracions públiques...), en qualitat de copropietàries, membres o sòcies, compartint d'aquesta manera l'energia que es genera.

L'autoconsum democratitza el sistema energètic, ja que permet a la ciutadania

produir, consumir, emmagatzemar i vendre energia,

alhora que contribueix a reduir les emissions contaminants i amb efecte d'hivernacle.

Vida útil d'una instal·lació d'autoconsum: uns 30 anys.

Preu de l'energia que es consumeix durant més de 20 anys = 0 (segons el període de retorn habitual).

Durant els 10 primers anys:
€/kWh de la instal·lació d'autoconsum
< €/kWh de la companyia energètica
(uns 0,13 €/kWh, de mitjana).

Com es pot incrementar el consum procedent d'una instal·lació d'autogeneració energètica?

1. Desplaçant el consum d'energia a les hores de sol.
2. Emmagatzemant l'energia generada mitjançant bateries.
3. **Venent els excedents als** veïns o a la xarxa de distribució.

FUNDACIÓN RENOVABLES

Un nou concepte de sistema elèctric

L'electricitat és un
bé de primera necessitat i un servei públic
per la qual cosa cal un model elèctric...

- amb un preu final de l'electricitat reduït
- amb un sistema obert en la gestió i transparent en l'operació
- amb múltiples agents que permetin flexibilitzar la demanda i incrementar la capacitat d'inversió
- amb un paper preponderant de l'Estat en el desenvolupament normatiu, en la configuració d'institucions de control independents i en la seva funció d'inversor

Amb el nou escenari de transició energètica
es replanteja el model elèctric
i el concepte, l'ús, la propietat i el pagament de les diferents infraestructures de generació, transport i distribució.

Passem d'un sistema vertical a un sistema diversificat

sistema vertical
concentrat i centralitzat amb el mateix accionariat propietari de les activitats de generació, distribució i comercialització.

electrificació de la demanda
mitjançant fonts d'energia renovables

proliferació d'instal·lacions
de generació distribuïda i d'autoconsum

canvi de filosofia
en la concepció del sistema elèctric

sistema diversificat
pel que fa als actors
i distribuït
pel que fa a les actuacions.

autoconsum
+ emmagatzematge
+ digitalització
del sistema elèctric

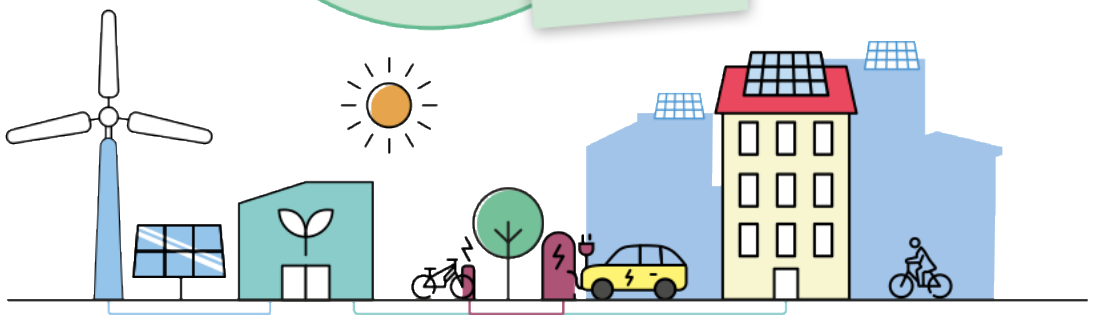

En el nou sistema apareix la figura de l'agregador de demanda per aportar flexibilitat, eficiència i transparència a la xarxa

FUNDACIÓN RENOVABLES

Un contracte social per a un nou escenari energètic

Per...

cobrir les necessitats energètiques de la ciutadania sense exclusions,

complir els compromisos ambientals internacionals

i adaptar-se a l'impacte de les noves tecnologies,

...cal impulsar
una nova filosofia, operativa i estructura del sistema energètic

...i assolir un compromís col·lectiu en forma de contracte social i polític de l'energia des d'un nou ordre moral:

de la concentració a la diversitat,

del negoci a la justícia social,

de la regulació asèptica a la presa en consideració i la valoració d'un **posicionament públic, avui insuficient.**

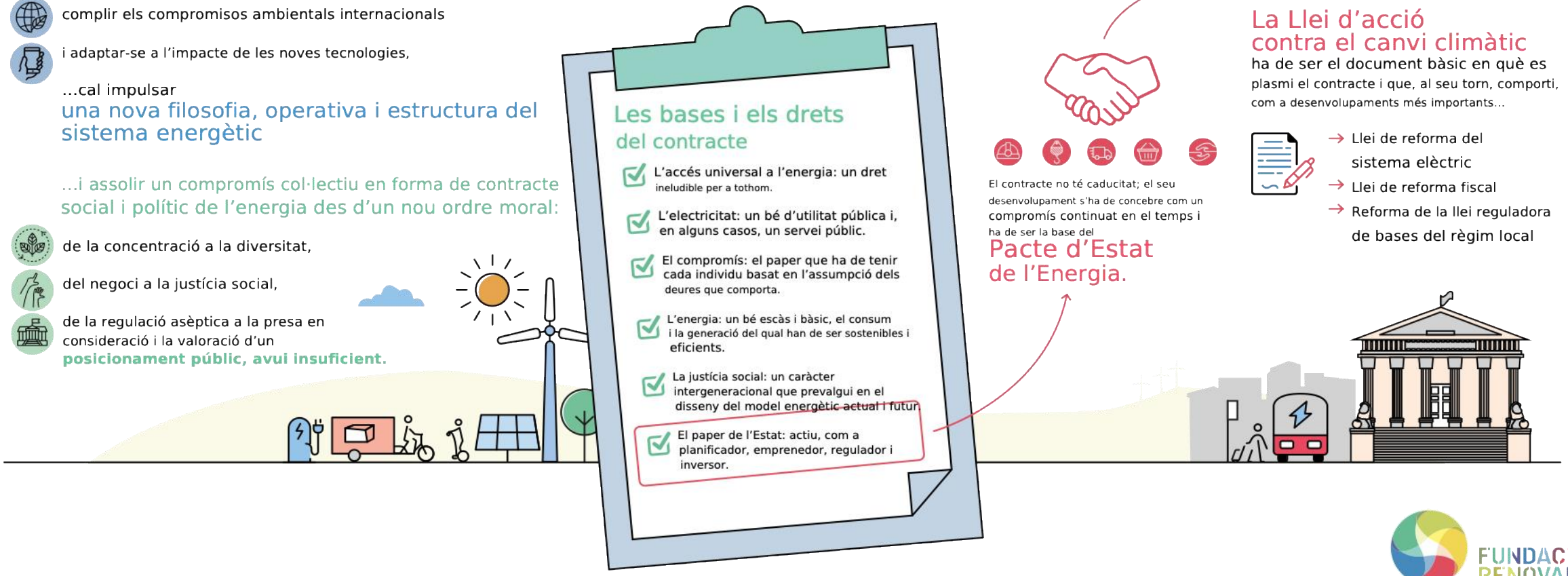

El contracte no té caducitat; el seu desenvolupament s'ha de concebre com un compromís continuat en el temps i ha de ser la base del
Pacte d'Estat de l'Energia.

El desenvolupament del contracte social ha d'anar acompanyat d'actuacions legislatives.

La Llei d'acció contra el canvi climàtic

ha de ser el document bàsic en què es plasmi el contracte i que, al seu torn, comporti, com a desenvolupaments més importants...

- → Llei de reforma del sistema elèctric
- → Llei de reforma fiscal
- → Reforma de la llei reguladora de bases del règim local

FUNDACIÓN RENOVABLES

2n bloc · Com implicar la ciutadania?

La via proposada és avançar des de l'autoconsum cap a formes col·lectives de gestió energètica.

1	2	3	4	5
Autoconsum	**Emmagatzematge**	**Climatització**	**Mobilitat elèctrica**	**Comunitat energètica**
individual o col·lectiu	energia disponible quan cal	electrificació amb bomba de calor	electrificació dels desplaçaments	democratització i sobirania local

El primer pas en l'energia distribuïda a escala personal pot desencadenar noves decisions d'electrificació. El pas següent és associar-se amb veïns i persones de la zona per constituir una comunitat energètica formal.

Referències FR: Guia de desplegament respectuós · Nota de premsa FR

3r bloc · Paper de les administracions públiques

Nivell autonòmic

- Ordenació i cartografia del territori.
- Assignació justa i equilibrada de zones d'acceleració renovable (ZAR).
- Mecanismes de llicència social per a nous projectes de generació, indústria i grans consumidors.
- Plans de mobilitat sostenible justos i inclusius.

Nivell municipal

- Participació activa en Comunitats Energètiques Locals (CEL).
- Autoconsum sobre escoles, poliesportius i edificis municipals.
- Posada a disposició del veïnat mitjançant associacions o cooperatives energètiques.
- Facilitació de la participació ciutadana.

El canvi normatiu de la Llei de Bases Local (març de 2026), segons el document, amplia les competències municipals en l'impuls de la transició energètica i la participació en comunitats energètiques.

Administració local · Instruments d'acció

AUTOCONSUM MUNICIPAL

Cobertes i infraestructures públiques al servei de CEL.

INCENTIUS FISCALS

Suport a l'autoconsum i als punts de recàrrega de vehicles elèctrics.

XARXES DE FRED I CALOR

Descarbonització de la climatització i estalvi econòmic per a la ciutadania.

INTERMEDIACIÓ

Pont entre promotors de projectes energètics o industrials i ciutadania.

PARTICIPACIÓ PRIMERENCA

Processos de participació pública des de fases inicials i de manera efectiva.

Referències FR: Incentius fiscals · Guia de Plans de Fred i Calor · consultes públiques sobre segells d'excel·lència i llicència social de projectes de renovables, xarxes i biometà.

Preguntes de tancament

01

Quin paper ha de tenir l'administració local en el canvi de model energètic?

02

Com podem combatre la desinformació sobre el nou model energètic i les renovables?

03

Quines accions poden impulsar la transició energètica renovable amb implicació i consens ciutadà?

Idea central

La implicació real de la ciutadania és clau: comunitats energètiques, processos de participació pública i assemblees ciutadanes creen un teixit social actiu en la gestió i planificació energètica.

MÉS PARTICIPACIÓ → MÉS CAPACITAT PER CONTRASTAR LA DESINFORMACIÓ

Referència FR: Població, paisatge i energia renovable. Incorporació de factors socials i de planificació territorial.

MISSATGES CLAU

1. **Renovables autòctones + electrificació**
2. Descentralització + democratització
3. Autoconsum com a porta d'entrada
4. Comunitats energètiques com a escala col·lectiva
5. Administracions com a ordenadores, impulsores i facilitadores
6. **Participació ciutadana per construir consens i combatre la desinformació**

Font: document "Referencias y posicionamiento FR para evento", Fundación Renovables.

Moltes gràcies

Manel Ferri Tomàs

Patrono de la Fundación Renovables

FUNDACIÓN RENOVABLES

Viladecans 7 d’octubre 2026